

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 „
3 luni	8 „
Străinătate : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDAȚIA & ADMINISTRAȚIA

București, CALEA RAHOVEI — 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON No. 16/98

S U M A R

Contractul de cont curent, urmare de d-l V. Dimitriu ;

JURISPRUDENȚA :

Curtea de casație, s. III : Ministerul de Finanțe cu Căpitan I. Pleșoianu ș. a. ;

Idem : Ministerul de Finanțe cu Florian Stoianovici ;

Trib. Dolj, s. II : Sofia N. Dobrescu cu H. I. Marinescu ș. a. cu o Observație de d-l D. Alexandresco ;

Tribun. Le Havre : Boală sifilitică. — Comunicare. — Responsabilitate, cu o Observație.

CONTRACTUL DE CONT CURENT

(Urmarea 27-a) (*).

I. *Primul sistem. Legiuitorul nu validează garanțiile constituite pentru asigurarea saldului rezultat dintr'un contract de cont curent.*

Pentru a se putea pune temelia acestui sistem trebuie neapărat, ca mai întâi să ne edificăm asupra conținutului dispozițiunei cuprinse în art. 372 C. com. și mai cu seamă cu privire la partea sa finală, unde legiuitorul se ocupă de ipoteza, dacă se consimte o ipotecă pentru «*credit deschis*». Ce a voit legiuitorul să înțeleagă prin aceste expresiuni, ca și prin cele ce urmează mai în urmă, și anume «*posesorii efectelor create sau negociate în termenul deschiderii de credit*»? E adevărat că nicăeri în codul comercial nu se amintește de credit deschis, de deschidere de credit, de termenul unei deschideri de credit, etc. ; se pare însă că legiuitorul nostru a voit să fie foarte concis (?); și a presupus, că lumea interesată și a dat osteneala a învăța, că există un contract deosebit de contractele regulamentate de dreptul comun și deosebit de contractele speciale întocmite de legislațiunea comercială, purtând numele de contract de deschidere de credit; de altă parte legiuitorul a mai presupus, că lumea interesată este definitiv fixată asupra elementelor cons-

titutive, asupra naturii juridice, asupra efectelor juridice ale acestui contract, în cât n'a mai găsit necesar să se ocupe în mod general despre acestea, ci s'a mărginit să creeze dispozițiuni pentru ipoteze speciale relative la acest contract. Dacă legiuitorul a făcut bine sau rău, de a fost atât de concis (?), e o altă chestiune; ceea ce trebuie să fie sigur însă, este că el în această parte a aliniatului art. 372 nu tratează vre o ipoteză relativă la contractul de cont curent, ci de un caz special în materia contractului de deschidere de credit în cont curent; expresiunile de credit deschis, de deschidere de credit, ce se repetă în această dispozițiune sunt dovadă netăgăduită.

Se naște însă întrebarea, ce a voit să dispună legislatorul nostru cu privire la contractul de deschidere de credit? căci în generalitatea cazurilor mai nu ne putem întâlni cu situațiunea, pe care a avut-o în vedere? În adevăr: într'un contract de deschidere de credit, unul dintre contractanți, împrumutătorul, sau bancherul, se obligă față de cel-alt contractant, creditatul sau beneficiarul creditului de a-i pune la dispoziție pe un timp hotărât o sumă anumită, pe care să o poată ridica de o dată sau în cursul termenului determinat, la expirarea căruia creditorul trebuie să restituie ceea ce a ridicat; așa dar în starea normală a lucrurilor, creditorul încasează de la împrumutător suma disponibilă, fie în întregime, fie numai în parte, ori într'o singură dată, ori succesiv; și apoi la scadență creditului se îndatorește a o restitui. Se întâmplă însă de multe ori, că bancherul să nu aibă destulă siguranță în persoana creditului; iar pentru a se decide la acordarea creditului, ce i se cere de creditat, cere acestuia o garanție reală sau personală. Când creditatul spre a obține deschiderea creditului constituie în favoarea împrumutătorului o atare siguranță, atunci dacă la scadență creditorul nu e satisfăcut, el are dreptul să urmărească garanția. Legea se ocupă în menționata dispoziție numai de ipotecă, dar neapărat, că ea a reglementat ipoteza obicinuită, «*eo quod plerumque fit*»; dar n'ar fi nici o rațiune să se valideze numai ipoteca și nu și cele-

(*) Vezi *Curierul Judiciar* din 1903, No. 35, 36, 40, 42, 46 și 47; din 1904, No. 26, 30, 34, 43, 67, 68; din 1905 No. 20, 22, 25, 31, 37, 46, 47, 60, 61, 66, 69, 76; din 1906 No. 12 și 18.

l'alte garanții, ca gajul, fidejusiunea. Intemeiați pe cuprinsul art. 372 aliniatul ultim, se poate afirma prin urmare, că legiuitorul a voit a valida garanția constituită de creditul dintr'un contract de deschidere de credit.

În această ipoteză însă, ce rost are intervenirea posesorilor efectelor create sau negociate în termenul deschiderii de credit? Pentru a ne putea explica textul, trebuie iarăși să nu uităm, că legiuitorul a avut dreptul să creadă că lumea interesată știe, că într'un contract de deschidere de credit, creditul poate câte o dată obține de la împrumutător, ca în loc de a ridica suma disponibilă în valori monetare, să poată dispune de credit prin crearea de efecte schimbare trase asupra împrumutătorului, fie în ordinul său propriu, fie chiar în ordinul unui terțiu, și că de asemenea se poate întâmpla ca acest credit deschis să fie acordat în vederea scontării portofoliului creditatului de către împrumutător. În acest caz efectele create sau negociate de către creditat pot prin circulațiunea lor să ajungă în mâna terțiilor, în cât întâlnim pe acei *posesori* ai titlurilor, de care vorbește legea în menționata dispoziție. Astfel dar până acum am reușit să descoperim, despre cine înțelege a se ocupa legiuitorul în ultima parte a aliniatului din nou introdus în art. 372 C. com. Dar mult mai complicată va fi cestiunea de a se ști, ce a înțeles a dispune?

Pentru a răspunde la întrebare nu ne va fi de ajuns a ne întemeia numai pe faptul că termenii legii ar fi prea concisi(?), ci va trebui să afirmăm și să recunoaștem că ei sunt chiar *confuzi*; căci legea zice: «Dacă s'a consimțit ipoteca pentru credit deschis, posesorii efectelor create sau negociate în termenul acestei deschideri de credit nu se vor putea folosi de *dinsul*, de cât până la concurența saldului final al contului». La cine se rapoartă în această frază pronumele «dinsul»? Din construcțiunea acesteia singurele cuvinte ale căror loc îl poate ține sunt numai „termenul” și „creditul”. Nici o bănuială nu poate fi pentru cel dintâiu, căci nu s'ar putea concepe, cum posesorii titlurilor nu se vor putea folosi de termenul deschiderii de credit de cât până la concurența saldului final al contului; ar rămânea prin urmare numai cuvântul „credit”, pe care l'ar fi înlocuit pronumele „dinsul”; ceea ce ar însemna, că legiuitorul a voit să zică, că posesorii titlurilor nu se vor putea folosi de *credit* de cât până la concurența saldului; și că aceasta a fost intențiunea lui rezultă cu evidență, dacă comparăm textul legii actuale cu proiectul elaborat de mult regretatul jurisconsult Degré în care se zice expres «posesorii titlurilor.... nu se vor putea bucura de *acest credit*».... (V. scrieri Degré, vol. III, pag. 341). Însă dacă aceasta

este spiritul legii și a autorului primului proiect, ori cât de admiratori suntem al eruditului jurisconsult citat, totuși credem că sensul frazei tot atât de puțin să poate concepe ca și în ipoteza precedentă, când pronumele «dinsul» se raportă la «termen»; căci ce însemnează oare, că posesorii titlurilor să nu se poată folosi de creditul deschis de cât până la concurența saldului? Se poate oare imagina, că legiuitorul ar fi voit să mărginească valoarea titlurilor de credit, ce se găsea prin circulațiunea lor regulată în mânele posesorilor, până la concurența saldului final al contului curent? Evident că nu se poate bănui o atare intențiune, căci s'ar lovi tocmai în creditul acestor titluri menite a circula cu cea mai mare ușurință, tocmai din cauza măsurilor de siguranță cu care s'a îngăduit efectuarea punctuală a plății, adică executarea obligațiunei schimbare, care consistă din suma menționată în titlu; ceea ce exclude neapărat ideea că legiuitorul a putut mărgini dreptul posesorilor unor astfel de titluri de credit numai până la concurența saldului final al contului curent. Ori câtă conciziune am admite, că a voit legiuitorul să întrebuițeze în modul său de a se exprima, nu vom reuși a găsi vre-o explicare rațională a acestui text, dacă ne vom ținea strict de redacțiunea lui; din contră de vom introduce numai modificarea genului pronumelui de mai sus, confuziunea va dispărea și textul va deveni lămurit. În adevăr: Ceea-ce rezultă cu siguranță din text, este că legea vorbește de o favoare, de un drept al posesorilor efectelor, pe care îl mărginește până la concurența saldului; aceasta rezultă din expresiunile finale ale textului «... nu se vor putea folosi...». Să reținem această observațiune și să reconstruim ipoteza avută în vedere de legiuitor: S'a contractat un credit deschis, pentru care creditul a constituit o ipotecă, ce garantează obligațiunea lui de restituire; este natural, că această garanție să nu poată asigura o creanță mai mare de cât suma, ce în temeiul contractului s'a pus la dispoziția creditatului; și să nu poată asigura alte creanțe de cât acele provenite din restituirea valorilor ridicate de la împrumutător. Aceste valori, după cum am văzut, pot fi ridicate și prin creare de titluri la ordine, sau prin scontarea efectelor de portofoliu, cari prin circulațiune ajung în mâna terțiilor. Acești posesori ai titlurilor vor avea neapărat toate drepturile și garanțiile generale isvorâte din titlurile schimbare; dar în cazul special, de care ne ocupăm, ei mai au un drept excepțional: titlurile acestea ce au ajuns în posesiunea lor, reprezintă obligațiunile de restituire ale creditatului; ca atare ele sunt asigurate și cu ipoteca constituită de acesta pentru asigurarea executărei obligațiunei sale de

restituire. Pentru ca ei însă să poată uza de acest drept trebuie în primul loc să dovedească, că titlurile lor reprezintă în adevăr obligațiuni de restituire, adică să stabilească, că creditatul le-a tras asupra împrumutătorului, care le-a acceptat sau le-a scontat la el în virtutea contractului de deschidere de credit; apoi în al doilea loc trebuie ca valorile acelor titluri să nu treacă peste suma garantată prin ipotecă și datorită de către creditat. Dar ipoteca s'a constituit în vederea unui credit deschis, de care creditatul e liber a dispune în total sau numai în parte, căci el nu e obligat a ridica în întregime suma, ce i s'a creditat, de cât dacă ar fi intervenit o clauză specială în contract; deci, dacă n'a dispus de cât numai de o parte din creditul deschis, evident că și obligațiunea lui de restituire, sau saldul final al contului curent, va fi mărginit numai la această valoare. Ipoteca, ca accesoriu al obligațiunei principale va suferi aceeași soartă; ea se va reduce prin urmare până la concurența obligațiunei principale, adică până la valoarea saldului final. Posesorii titlurilor garantate cu ipotecă nu se vor putea prin urmare nici ei să se folosească de cât până la concurența saldului.

Din cele ce preced, rezultă, că favoarea de care a trebuit să se ocupe legiuitorul și pe care a fost nevoit s'o mărginească până la concurența saldului final al contului, era ipoteca constituită de creditat, iar nu creditul acordat acestuia. Din acest punct de vedere, pronumele «dênsul» ce se găsește în text, nu are nici o rațiune de a fi; el trebuie să fie preschimbat sau în forma sa feminină «dênsa» sau mai bine încă, pentru a se înlătura orî-ce confuziune, căci din cauza genului s'ar putea raporta și la «deschiderea de credit», să se repete substantivul înlocuit; așa că textul ar trebui să spună, că «... posesorii titlurilor... nu se vor putea bucura de acea ipotecă de cât până...».

Cum se poate însă explica faptul că însuși def. Degré în proiectul menționat a propus textul cu termenii formali, că «posesorii..... nu se vor putea folosi de acest credit.....»? Pentru a ne lămuri asupra chestiunei va trebui să ne raportăm la textul legii belgiene și să-l comparăm cu acel al proiectului; în urma acestei operațiuni vom reuși să găsim adevărata cauză, care a provocat redacțiunea atât de întunecată a aliniatului, ce face obiectul cercetării noastre. Legea belgiană din 24 Mai 1872 art. 26 se exprimă cu următorii termeni: «Si l'hypothèque a été consentie pour sûreté d'un crédit ouvert, les porteurs des effets créés ou négociés en vertu de cette ouverture de crédit ne pourront en profiter que jusqu'à la concurrence du salde final du compte».

În această frază pronumele indefinit «en» se poate raporta evident și la «crédit ouvert», dar și la «l'hypothèque consentie»; ținându-se însă seamă de adevăratul sens al dispozițiunei neapărat se va recunoaște, că intențiunea legiuitorului belgian a fost de a se raporta la favoarea creată purtătorilor titlurilor emise în virtutea deschiderii de credit, căci el a voit a aduce o mărginire acestei garanții; și anume că purtătorii efectelor să nu se poată bucura de ipoteca constituită, de cât până la concurența saldului final al contului și nu până la concurența valorii creditului deschis. Traducătorul textului din eroare a considerat că pronumele „en“ se referă la substantivul, ce era mai în apropiere „crédit“ și l-a înlocuit prin acest nume, în cât găsim în proiectul menționat expresiunile «posesorii efectelor..... nu se vor folosi de acest credit.....» În urmă legiuitorului actual pentru a corecta construcțiunea frazei și pentru a fi mai concis, după înțelesul sugerat de distinsul jurisconsult, înlocuiește din nou acest substantiv «credit» cu pronumele «dênsul» depărtându-se cu totul de sensul adevărat al dispozițiunei originare și dând naștere unei dispozițiuni, care considerată textual, nu poate avea o explicare rațională.

Cu singura această modificare însă, textul încă nu devine lămurit; căci în el se mai zice, că «... posesorii titlurilor create sau negociate în termenul deschiderii de credit.....» se vor putea folosi de credit până la concurența saldului. Cu alte cuvinte s'ar părea, că or-ce posesor de efecte, care va justifica, că titlul său a fost creat ori a fost negociat în termenul deschiderii de credit, indiferent de cine va fi fost creat sau de cine va fi fost negociat, se va putea folosi de ipotecă până la concurența saldului. Dar se poate afirma fără cea mai mică temere de îndoială, că aceasta n'a putut fi intențiunea legiuitorului; de oare-ce el ar fi deschis poarta cea mai largă tuturor fraudelor, care ar provoca tocmai nimicirea favoarei create prin această dispozițiune. În adevăr: el a voit a protegi pe posesorul de titluri, ce reprezintă numai valori, de care a dispus creditatul de la împrumutător în baza contractului de deschidere de credit în cont curent, dar nu a înțeles a întinde atare favoare la or-ce posesor de titluri, ce vor fi fost emise sau negociate de către creditat. Constatarea, că acele titluri reprezintă astfel de valori, atărnă însă nu de momentul creațiunei sau al negociării, ci de cauza, care a determinat crearea sau negocierea lor, astfel pentru ca valoarea cambiei să reprezinte creditul său parte din creditul deschis, trebuie ca acest titlu să fi fost neapărat ori creat de creditat și acceptat de împrumutătorul, ce a deschis cre-

ditul, orî creat și acceptat de orî cine, însă negoțiat saŭ mai bine zis scontat creditatului de către împrumutătorul, care s'a îndatorat la aceasta prin contractul de deschidere de credit. Acestea, și numai aceste titluri pot să beneficieze de ipoteca, care s'a constituit pentru garantarea creditului deschis. Dar în acest caz, de unde provine inconsecvența la care ajungem prin redacțiunea textului legii? De astă dată legiuitorul nostru nu se mai poate apăra cu sugestiunea exercitată asupra sa de către distinsul magistrat și eruditul jurisconsult, def. Degré; el va trebui să recunoască, că e o vădită inadvertență a sa proprie; inadvertență, ce răsare cu certitudine, dacă comparăm textul legii belgiane menționate, proiectul def. Degré și dispozițiunea legii actuale. În adevăr: legea belgiană se exprimă în modul următor: „Si l'hypothèque a été consentie.... les porteurs des effets créés ou négociés *en vertu* de cette ouverture de crédit....”; iar proiectul def. Degré zicea: «Dacă s'a consimțit o ipotecă..... posesorii efectelor create saŭ negociate *în temeiul* acestei deschideri de credit.....». Legiuitorul nostru a făcut din «temeiul acestei deschideri de credit», ce se găsea în proiect «termenul acestei deschideri de credit», ce se găsește în legiuirea actuală; ceea-ce provoacă o adevărată confuziune.

În definitiv legiuitorul nostru comercial a introdus acest nou aliniat pentru a se ocupa de contractul de deschidere de credit; iar prin partea sa finală, unde se accentuează obiectul preocupățiunei sale, se specifică, că ipoteca constituită pentru creditul deschis e validă până la concurența saldului contului.

Chiar îndoială de ar exista asupra întinderii acestei dispozițiuni din cauza redacțiunei textului, și anume din cauza primei părți a aliniatului, care nu pomeneste de deschidere de credit, încă interpretarea cea mai juridică duce la concluziunea că legiuitorul a avut în vedere numai contractul de deschidere de credit; căci știut este, că or de câte orî se crează o dispozițiune nouă, din ale căreia regule se alcătuește *un singur alineat*, e natural a se recunoaște, că acea dispozițiune se referă numai la o singură și anumită materie, pe care legiuitorul a avut-o în vedere; și după cum în specie nu se poate tăgădui că legiuitorul s'a ocupat de deschiderea de credit, trebuie a se decide, că el a validat ipoteza constituită pentru garantarea saldului rezultat dintr'un contract de deschidere de credit în cont curent. Dar se știe ca în doctrină unii autori deosibesc contractul de cont curent în simplu și reciproc; iar prin contractul de cont curent simplu înțeleg contractul de deschidere de credit în cont curent.

Când prin urmare, legiuitorul nostru vorbește de credit deschis și de deschidere de credit în materia contractului de cont curent, el nu face altceva de cât de a se ocupa de al doilea aspect al contractului de cont curent, de care nu amintește de loc legiuitorul italian; și când în prima sa parte a acestui aliniat se dispune, că numai diferența (saldo) rezultată din încheierea contului poate fi asigurată cu ipotecă; această diferență saŭ acest sald nu poate fi de cât acel rezultat dintr'un contract de deschidere de credit.

Din acest punct de vedere, dacă se admite că materia ce e regulamentată de lege în întregul aliniat, e una și aceeași se stabilește o adevărată armonie între ambele părți ale aliniatului, fără a avea nevoie să recurgem la înțelesuri forșate ale expresiunilor întrebuintate de legiuitor; căci în prima parte a dispozițiunei se pune norma generală a drepturilor terțiilor și a garanțiilor saldului prin ipotecă, iar în partea a doua continuând aceeași idee, legiuitorul se ocupă mai întâi de acei dintre terți, care se pot bucura de garanția ipotecară, și apoi de limita, în care acceștia se pot folosi de acea favoare.

Dar legiuitorul nostru pronunțându-se astfel expres că numai saldul dintr'un contract de deschidere de credit se poate asigura cu ipotecă, a tăiat cu desăvîrșire controversa din Italia, cu privire la validitatea garanțiilor constituite pentru garantarea saldului rezultat dintr'un contract de cont curent. El a admis părerea lui Supino, că numai saldurile rezultate dintr'un contract de cont curent simplu pot fi garantate cu ipoteca, etc., «qui dicit de uno, negat de altero».

V. Dimitriu

(Va urma)

Profesor la Universitatea din Iași

JURISPRUDENȚĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența de la 23 Ianuarie 1906

Președenția D-lui I. D U C A, Consilier

Ministerul de Finanțe cu Căpitan I. Pleșoianu ș. a.

Legea băturilor spirtoase.—Contravențiune.—Constatarea ei.—Necesitatea unor investigațiuni.—Continuarea constatărei a doua zi.—Dresarea unui singur proces-verbal.—Valabilitate.

Legea băturilor spirtoase nu prohibă nicăieri ca constatarea unei contravențiuni, în asemenea materie, să se poată continua și a doua zi, atunci când nu s'a putut termina într'o singură zi, din cauza investigațiunilor ce a necesitat descoperirea contravențiunei.

În asemenea ipotesă, dacă s'a dresat un singur proces-verbal, care s'a continuat în ziua următoare, nu este nevoie a se repeta, pentru fie-care parte a

procesului-verbal, toate formalitățile cerute de art. 29, 30 și 31 din legea băuturilor spirtoase, ci este suficient a se îndeplini o singură dată acele formalități.

Decisiunea 14/906. — Casată, în urma recursului făcut de Ministerul de Finance, sentința Trib. Gorj cu No. 282/903, dată în proces cu Căpitan I. Pleșoiu și a.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Plesnilă în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat Cernescu în combateri.

Deliberând,

Asupra motivelor de casare:

«Greșită interpretare a art. 29, 30 și 31 din legea asupra băuturilor spirtoase. Exces de putere. Eroare grosieră de fapt. «Tribunalul anulează procesul-verbal pentru că s'a întrerupt constatarea și pentru că în procesul dresat la 18 Iunie nu sunt semnați contravenienții.

«Legea asupra băuturilor spirtoase nedeclarând nulitatea proceselor-verbale pentru lipsa unei formalități, tribunalul a comis un exces de putere. De alt-fel mai sus citata lege nu cere ca procesele-verbale să se dreseze de îndată sau să nu fie întrerupte constatările cum greșit se susține de tribunal; iar în procesul-verbal dresat la 19 Iunie, și acest proces-verbal formează un singur corp cu cel d'întăiu, fiind o continuare a lui, legea necerând ca procesul-verbal să fie semnat pe toate paginile. Ast-fel tribunalul a dat o interpretare greșită art. 29, 30 și 31 din legea asupra băuturilor spirtoase și a comis o eroare grosieră de fapt».

Având în vedere sentința supusă recursului, din care rezultă că Căpitanul I. Pleșoiu, proprietar din com. Săcelu, jud. Gorj, a fost condamnat, în mod solidar cu C. M. Danaricu din Tg. Jiū, la amenda de 82 lei și 04 bani și la confiscarea unei cantități de țuică, și personal încă la 15 lei 40 bani, prin procesul-verbal din 18 Iunie 1903, continuat în ziua următoare de 19 Iunie 1903, al controlorului financiar al județului Gorj aprobat de Ministerul de Finance, pentru faptul că cel întâiu a scos o cantitate de 1172 litri țuică din deposit și a vândut-o celui al doilea, fără a plăti taxa fondului comunal; că ambii au făcut apel la Trib. Gorj, care, prin sentința atacată cu recurs, i l'a admis și a anulat menționatul proces-verbal pe motiv că agentul fiscal, în loc de a dresa un singur proces-verbal, a întrerupt constatarea încheind două procese-verbale, și apoi, că în primul proces-verbal nu se vede a fi semnat proprietarul și nici nu s'a făcut mențiunea că densusul a refuzat să semneze;

Având în vedere că este inexact a se susține, precum afirmă tribunalul, că în specie s'a dresat două procese-verbale a parte, pentru că în realitate nu s'a făcut de cât o singură operație și nu există de cât un singur proces-verbal, început la 18 Iunie și continuat a doua zi la 19 Iunie 1903;

Că, în adevăr, legea băuturilor spirtoase nu prohibă nicăer de a se continua constatarea unei contravenții a doua zi, atunci când nu s'a putut termina într-o singură zi, din cauza investigațiilor ce a necesitat descoperirea contravenției;

Că, a pretinde că, în asemenea ipotesă, trebuia să se repete toate formalitățile pentru fie-care parte a procesului-verbal, ar fi să se adauge în lege niște condițiuni și formalități, pe care densa nu le-a prevăzut;

Considerând că așa fiind, când tribunalul a statuat că în specie s'a încheiat două procese-verbale a parte, pe când în realitate nu era de cât unul singur, a săvârșit un învederat exces de putere bazat pe o eroare gravă de fapt și a dat o interpretare greșită art. 29, 30 și 31 din legea băuturilor spirtoase, și deci sentința sa are a fi casată.

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

Audiența de la 6 Martie 1906

Președenția D-lui C. C. ȘTEFANESCU, Președinte

Minist. Finanțe cu Florian Stanciovici

Legea timbrului. — Contravențiune. — Chitanță netimbrată. — Operațiune accidentală și izolată. — Neaplicarea amendei speciale din art. 80 din legea timbrului.

Din redacțiunea art. 80 din legea timbrului rezultă că, amenda specială prevăzută de acest text de lege nu se aplică de cât numai persoanelor civile sau comerciale cari, din cauza profesiunii lor, obicinuit în registre sau liberează chitanțe, fără a le investi cu timbrul legal.

Prin urmare, dacă cine-va a săvârșit o operațiune accidentală și izolată, nu intră în categoria persoanelor vizate prin art. 80 din legea timbrului, și deci nu i se poate aplica amenda specială din acest text.

Decisiunea 74/906. — Respins recursul făcut de Ministerul de Finanțe contra sentinței Tribunalului Ialomița, cu No. 229/905, dată în proces cu Florian Stanciovici.

Curtea,

Ascultând pe d. avocat C. Marinescu în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d. avocat A. Savinescu în combateri;

Deliberând,

Asupra motivelor de casare:

«Greșită interpretare a art. 80 din legea timbrului.

«Florian Stanciovici pentru niște împrumuturi, două la număr, contractate de la R. I. Gheorghiu a dat două chitanțe insuficient timbrate, Administrația financiară de Ialomița prin procesul-verbal din 20 Maiu 1905 îi supune pe amândoi în mod arbitrar și potrivit art. 79 și 80 legea timbrului la amenzile prevăzute în aceste două articole. Tribunalul de Ialomița unde Fl. Stanciovici a făcut apel, îi primește în parte acest apel și îi ridică amenda pe care procesul-verbal îi o impusese potrivit art. 80.

«Tribunalul își motivează sentința sa No. 229/905 pe aceea că art. 80 legea timbrului nu se aplică de cât la aceia cari au meseria de a usa de registre facturi, libera chitanță, etc., prin urmare nu și lui Fl. Stanciovici care n'are această meserie.

«Tribunalul judecând astfel caută să facă o deosebire pe care legea nu o face și prin urmare comite un exces de putere și interpretează greșit art. 80 din legea timbrului».

Având în vedere că din sentința atacată cu recurs se constată, că prin procesul-verbal de contravenție dresat de d-l Al. Constantinescu șeful secției Administrative din Administrația Financiară de Ialomița, în ziua de 20 Maiu 1905, — R. Ploesteanu și F. Stanciovici au fost condamnați să plătească Statului, în mod solidar, taxa de timbru de 30 bani, și amenda înzecită de trei lei conf. art. 79 din legea timbrului, precum și amenda specială de 50 lei prevăzută de art. 80 din aceeași lege, pentru faptul că Florian Stanciovici cu două chitanțe a împrumutat de la R. Ploesteanu 92 lei și altă dată 147 lei fără ca aceste chitanțe să poarte timbru legal încă de la confecționarea lor;

Având în vedere că intimatul în recurs Florian Stanciovici, făcând apel, tribunalului admite în parte apelul, menține taxa de 30 bani și amenda de trei lei, apărându-l însă de amenda specială prevăzută de art. 80 sus menționat, pe motiv că acest text de lege nu este aplicabil, iar în contra sentinței Tribunalului Ministerul de Finanțe a făcut recursul ce este a se judeca;

Considerând că din redacțiunea art. 80 din legea timbrului rezultă, că amenda prevăzută de acest text de lege nu se aplică de cât numai persoanelor civile sau

comerciale cari, din cauza profesiunii lor, obicinuit în registre sau liberează chitanțe, fără a le investi cu timbru legal ;

Că în speță nefiind cestiune, de cât de o operațiune accidentală a lui Florian Stanciovic care nu intră în categoria persoanelor vizate prin art. 80 leg. timbrului, fără cuvânt recurentul se plânge că sentința supusă recursului a fost dată cu exces de putere și violare de lege.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

TRIBUNALUL DOLJ, Secția II

Audiența de la 5 Octombrie 1905

Președenția D-lui C. POENARU, Președinte

Sofia V. N. Dobrescu cu Haralambie I. Marinescu ș. a.

Sentința civilă No. 475

Sucesiune. — Drepturile femeii văduve și săracă în averea soțului. — Drept de succesiune. — Dacă acest drept încetează prin remăritarea femeii. — Femea săracă. — Când și în ce condițiuni femeia poate fi considerată săracă. — (Art. 684 C. civil).

1. Conform dispozițiilor art. 684 C. civil, femeia văduvă și fără avere când vine la moștenirea bărbatului său, în concurență cu colaterali și ascendenți, are drept la a patra parte în plină proprietate în averea soțului, și acest drept al său fiind un drept succesoral, ia naștere în momentul deschiderii succesiunii. Faptul că soția s'ar recăsători, nu poate constitui pentru dânsa o decădere de drepturi, întru cât nici legea nu o spune, nici rațiunea nu o dictează.

2. De și femeia ar dispune de o sumă, care reprezintă fondul său dotal, cum și de altă avere ce i s'ar cuveni ca moștenire de la tatăl său, acestea însă nu o pot opri de a beneficia de dispozițiile art. 684 C. civil, când se dovedește că averea rămasă pe urma soțului său, reprezintă o valoare mult mai mare.

Tribunalul deliberând,

Având în vedere acțiunea intentată de către reclamanta Sofia V. N. Dobrescu, cu autorizațiunea soțului său, contra părților Haralambie I. Marinescu, Mihailache I. Marinescu, Ecaterina I. Trancă, P. Toma și Maria Dumitru Enciu, frați și surori cu primul său soț defunctul Alexandru I. Marinescu, prin care cere ca, în virtutea art. 684 cod. civil. să i se recunoască în plină proprietate, dreptul de moștenire la a patra parte din întreaga avere rămasă pe urma defunctului său soț ;

Având în vedere actele cauzei și susținerile părților ;
Asupra excepțiunii invocate de părți de a se respinge cererea reclamantei, ca inadmisibilă, întru cât reclamanta trecând în a doua căsătorie, nu mai este văduvă și, prin urmare, nu mai poate beneficia de avantajele stipulate în favoarea femeii văduve prevăzute de art. 684 cod civil ;

Având în vedere că, conform dispozițiunii conținute în art. 684 cod civil, femeia văduvă și fără avere, când vine în concurență cu colaterali și ascendenți are drept la o a patra parte din averea soțului în plină proprietate ;

Considerând că acest drept al său fiind un drept succesoral, el naște odată cu cauza care îi conferă acest drept, adică : o dată cu încetarea din viață a soțului, prin urmare, la deschiderea succesiunii sale ;

Că, prin urmare, dreptul femeii fiind născut în acel moment, din acel moment ori când este în drept a și-l exercita ;

Considerând că, prin faptul că reclamanta s'a recăsătorit, această împrejurare nu poate fi pentru dânsa o decădere de drepturi. Întru cât nici legea nu o spune nici rațiunea nu o dictează ;

În adevăr, a se admite sistemul că femeia văduvă, prin recăsătorire și-ar perde dreptul său succesoral în averea defunctului său soț, ar fi să dăm o interpretare care ar fi contrară și ordinei sociale și bunelor moravuri, întru cât implicit ar rezulta din această interpretare, că dacă femeia nu se va remărita, va păstra acest drept succesoral, iar dacă se va recăsători ar trebui să piardă acest drept ; ori, cu modul acesta, ar fi celerul, prin interpretarea ce s'ar da art. 684 cod civil, să pună piedică căsătoriei, care este baza unei societăți morale și civilizate ;

Considerând dar că interpretarea dreaptă, morală și echitabilă a acestui articol, impune soluțiunea contrară susținerilor părților, și prin urmare, excepțiunea invocată de dînșii este nefondată și urmează a fi înlăturată ;

Având în vedere că dacă, în principiu, cererea reclamantei este admisibilă, urmează să examinăm dacă condițiunea prevăzută de art. 684 cod civil, este întrunită sub raportul pozițiunii materiale a reclamantei ;

Având în vedere că din recunoașterea părților și depunerile martorilor ascultați de Tribunal sub prestare de jurământ, rezultă că pe urma defunctului Alexandru I. Marinescu a rămas ca avere douăzeci și cinci hectare pământ ; o casă construită pe pământul mamei părților și def. Alexandru I. Marinescu, precum și douăsprezece kile porumb din recolta anului 1898 ;

În ce privește cestiunea ridicată de către avocatul părților, cum că reclamanta nu întrunește condițiunile cerute de art. 684 cod civil, și din împrejurarea că nu este femeie săracă ;

Considerând că, în adevăr, reclamanta dispune de un fond dotal de lei două mii numerar și, în cazul intențării unui proces, ar mai putea să ia o foarte minimă parte din moștenirea părintelui său, care urmează a se împărți între cei șase frați ai reclamantei și dânsa ; dar din aceasta, nu se poate trage concluziunea că dânsa are o avere așa în cât să nu mai poată beneficia de dispozițiunile art. 684, mai cu deosebire că averea rămasă pe urma soțului său reprezintă o valoare destul de mare ;

Considerând că, de altfel, însuși părintul prezintă recunoaște astăzi că tatăl său, pe când se găsea în viață, de bună voe, a dat reclamantei cinci-sprezece pogoane pământ din acel rămas de la defunctul Alexandru I. Marinescu și aceasta, socrul reclamantei, nu a făcut-o de cât probabil după ce se convinsese însăși că averea de care dispunea nora sa, îi era insuficientă pentru preîntâmpinarea nevoilor sale zilnice, și numai așa i-a recunoscut dreptul de proprietate asupra celor cinci-sprezece pogoane, din cel rămas de la numitul defunct, dispozițiune care s'a respectat și de părinți, cât a trăit tatăl lor și chiar cât-va timp după moartea acestuia ;

Considerând că, fiind astfel, Tribunalul urmează a admite în parte acțiunea reclamantei și a-i recunoaște în principiu dreptul la o a patra parte în averea imobilă rămasă pe urma def. Alexandru I. Marinescu, adică : în lotul de douăzeci și cinci hectare pământ, a patra parte în materialul casei, a patra parte în douăsprezece kile porumb, recolta anului una mie opt sute nouăzeci și opt, precum și a patra parte din a cincea parte a locului pe care este construită casa, întru cât locul în cestiune pe care este făcută casa este al mamei părților și def. Alexandru I. Marinescu, așa că el revine moștenire acestor patru părți și defunctului Alexandru I. Marinescu ;

Pentru aceste motive, redactate de d-l Președinte, Tribunalul, admite în parte acțiunea, etc.

(ss) C. Poenaru, C. Bărbulescu.

Grefier (s) I. Constantinescu

Observație.—Cum că dreptul ce art. 684 din codul civil conferă femeii sărace este un adevărat drept de moștenire, iar nu un drept de creanță în averea bărbatului, după cum pe nedrept hotărîse atât trib. de Ilfov cât și Curtea din București (V. *Dreptul* din 1889, No. 61 și din 1890, No. 37), aceasta nu se mai discută astăzi. (Vezi în acest din urmă sens, singurul juridic după părerea noastră, Cas. rom. și C. Iași, Bulet. 1888, p. 578 și *Dreptul* din 1893, No. 12; *Dreptul* din 1890, No. 34; Trib. Dolj, *Gazeta Craiovei* din 4 Martie 1890, No. 14; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1900, No. 80, cu observ. noastră; Cas. rom., *Dreptul* din 1901, No. 41 și *Curierul Judiciar* din același an, No. 47, tot cu observ. noastră; Bulet. 1901, p. 805 și Bulet. 1902, p. 729; C. Craiova, *Curierul Judiciar* din 1902, No. 36; Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1903, No. 28; Trib. Argeș, *Curierul Judiciar* din 1906, No. 8. Vezi asupra acestei chestiuni, t. III a Coment. noastre, p. 470, *ad notam*; t. VIII, p. 463, nota 2 și Tratatul nostru în limba franceză, p. 165).

Dar dacă femeia săracă este o adevărată moștenitoare a bărbatului său, în toate cazurile, adică: atât în cazul când ea are o porțiune invariabilă (o pătrime) în deplină proprietate, cât și în cazurile în care ea are numai o treime sau o porțiune virilă în usufruct, ea nu are însă sezină (art. 653), ci trebuie s'o ceară de la justiție (Cas. rom., *Dreptul* din 1888, No. 29 și Bulet. S. II, 1888, p. 356).

S'a decis însă că femeia care invoacă dreptul de moștenire ce legea îi conferă în baza art. 684, nu exercită nici-una din acțiunile ce aparțineau bărbatului său, ca să fie nevoie de trimeterea ei prealabilă în posesiune, mai cu seamă când alți moștenitori au dobândit posesiunea succesiunii, în care caz nu mai rămâne femeii de cât calea unei acțiuni în revendicare a porțiunii sale contra acelor ce dețin moștenirea. (C. București, *Dreptul* din 1903, No. 28).

Din împrejurarea că dreptul femeii este un adevărat drept de moștenire, s'a dedus cu drept cuvînt că ea nu are nevoie, pentru conservarea dreptului ei, de a se conforma dispozițiilor legii relative la transcripție. Ea poate să-și exercite dreptul său nu numai contra moștenitorilor bărbatului, cât timp averea rămasă de la defunct se află încă în mâna lor, dar și în contra celor de al treilea, cari ar fi cumpărat un imobil succesoral de la aceștia, chiar dacă vîndarea a avut loc prin licitație publică și hotărîrea care i-a recunoscut dreptul ei de moștenitoare ar fi posterioară acestei vîndări. (Trib. Dolj, *Gazeta Craiovei* din 4 Martie 1890, No. 14).

După cum femeia săracă nu are sezină, pen-

tru că art. 653 nu conferă această investiție legală de cât descendenților și ascendenților, tot astfel ea nu este rezervată, pentru-că rezerva fiind un drept excepțional, care nu aparține de cât descendenților și unora din ascendenți (art. 841 urm.), nu poate fi conferită de cât în virtutea unui text de lege, care în specie nu există; de unde rezultă că femeia are un drept succesoral pur și simplu, un drept în virtutea căruia ea poate veni la moștenirea bărbatului său, numai atunci când el n'a lăsat testament. Când el a dispus însă de toată averea lui prin daruri între vii sau testament, art. 684 din codul civil nu dă femeii, ori cât de săracă ar fi, nici-un drept la moștenirea lui. (Cas. rom., *Dreptul* din 1888, No. 57; Bulet. 1888, p. 578 și Bulet. 1902, p. 85; C. București și Iași, *Dreptul* din 1887, No. 56; din 1890, No. 34 și din 1893, No. 12; Alex. Degré, *Dreptul* din 1892, No. 23; G. P. Petrescu, *Succesiunile*, I, p. 310, etc.), soluție nedreaptă, care era admisă și în dreptul nostru anterior. (V. Costaforu, *Magazin judecătoresc*, pag. 261). «Soțul, dice art. 796 din codul austriac, nu are nici-un drept la o porțiune legitimă din averea celui-l'alt soț. *Ein Ehegatte hat zwar kein Recht auf einen Pflichttheil*».

Credem că a venit momentul să se repare greșala legiuitorului și să se facă dreptate femeii, care a muncit alături cu bărbatul său la agnisierea averii pe care el o lasă. Comisiunea instituită de Ministerul justiției pentru schimbările ce urmează a se aduce titlului moștenirilor, comisiune din care avem onoarea de a face și noi parte, va ști să-și facă datoria.

S'a decis că art. 684 din codul civil este aplicabil și văduvelor sărace străine, afară de cazul când statutul lor personal s'ar opune la această soluție, în cât privește averea mobilă ce bărbatului lor ar lăsa în țara noastră. (C. București, *Dreptul* din 1883, No. 53).

Acestea am avut de spus asupra primului punct decis de trib. Dolj, prin sentința ce publicăm astăzi, cu privire la dreptul de moștenire al femeii sărace.

Dar tribunalul mai pune încă în principiu că faptul din partea femeii sărace de a se recăsători nu poate constitui pentru dînsa o decădere de drepturi, întru-cât nici legea n'o spune și nici rațiunea n'o dictează.

Acest punct ni se pare indiscutabil. Decăderile de drepturi sunt, în adevăr, de strictă interpretare, și din art. 684 nu reesă că dreptul ce-i conferă legea la moștenirea defunctului ei bărbat s'ar pierde prin remăritarea ei. Curtea de casație s'a pronunțat tot în acest sens la 6 Septembrie 1900, prin decizia No. 290, la care am luat

și noi parte, care casează cu drept cuvînt o sentință dată în sens contrar de tribunalul de Roman. (Vezi Bulet. Cas. 1900, p. 992 și *Curierul Judiciar* din 1904, No. 26).

În fine, tribunalul mai decide încă, cu drept cuvînt, că de și femeia dispune de o avere oarecare, aceasta n'o poate însă opri de a beneficia de dispoziția art. 684, când se dovedește că averea rămasă pe urma defunctului ei soț reprezintă o avere mult mai mare. Este, în adevăr, de principiu că starea de sărăcie a femeii este relativă și se apreciază în mod suveran de instanțele de fond. în raport cu averea rămasă de la bărbat; așa că o femeie ar putea fi socotită săracă, cutoate-că ar avea o zestre oarecare, pentru că moartea nu trebuie să aducă nici-o schimbare în poziția socială a soției, care a avut nenorocirea de a supraviețui bărbatului ei. (Cpr. Cas. rom. Bulet. 1877, p. 67; Bulet. 1878, p. 257; Bulet. 1886, p. 431; C. București, *Dreptul* din 1887, No. 56). Tot în acest sens s'a pronunțat și Curtea din Paris, aplicând legea grecească care, conform legilor romane, conferă văduvei sărace o porțiune virilă în succesiunea defunctului ei bărbat⁽¹⁾. (Vezi și Merlin, *Répert. V^o Quartle du conjoint pauvre*, t. 13, p. 690, No. II).

S'a decis chiar, cu drept cuvînt, că faptul din partea soției de a fi moștenit avere, în urma morții bărbatului său, nu o împiedică de a cere și obține dreptul de moștenire în averea soțului său, când se stabilește că, în momentul morții bărbatului, ea era săracă. Art. 684 din codul civil conferind în adevăr, văduvei sărace un drept de moștenire în averea soțului său, acest drept ca ori ce drept de succesiune, ia naștere în momentul deschiderii moștenirii, și deci, în acest moment trebuie a se căuta dacă soția avea capacitatea de a moșteni, adică: dacă era săracă față cu averea lăsată de bărbat. (Vezi Cas. rom. Bulet. 1902, p. 729).

Concluziunea noastră este că sentința tribun. Dolj, ce publicăm astăzi, face în toate privințele, o bună și sănătoasă aplicare a principiilor de drept.

Iași, 1 Maiu 1906.

D. Alexandresco

Tribun. le Havre, 9 Marte 1905

Responsabilitate. — Boală sifilitică. — Comunicare. — Lipsa intențiunei de a o comunica. — Art. 999 C. civil rom. (1382 și urm. C. fr.).

Comunicarea unei boale sifilitice de către o

(1) Vezi *Journal Clunet*, anul 1882, p. 542. „Considerând, dice această decizie, că în spiritul legii grecești, starea averii văduve este relativă, și că sărăcia pe care o cere legea de la dinsa este aceea care nu-i permite de a avea în timpul văduviei o situație socială mai rea de cât aceea pe care o avea în timpul vieții bărbatului, etc.

persoană, alteia, constituie o culpă de natură a angaja responsabilitatea aceluia care a comunicat boala, chiar dacă el n'ar fi avut intenția de a o comunica.

Acțiunea în daune, întemeiată pe faptul comunicării acestei boli, este admisibilă, atunci când acel care o exercită dovedește că a avut relații cu persoana bolnavă, dacă se stabilește în fapt că această persoană era cu adevărat atinsă de boala în chestiune, împrejurare despre care ea avea cunoștință.

(Din Sirey, 1905. 2. p. 179).

Observație.— Soluția admisă prin sentința a cărui sumar s'a reprodus mai sus, este evidentă, pentru că culpa delictuală, întemeiată pe art. 998 urm. din codul civil, există independent de orice intenție răutăcioasă. De câte-ori, în adevăr, lipsește intenția, faptul este un quasi-delict în loc de a fi un delict, și știut este că quasi-delictele angajează, ca și delictele responsabilitatea autorului lor. Culpă consistă în specie în faptul că persoana bolnavă, care avea cunoștință despre existența acestei boli, a avut relațiile de care trebuia să se abțină. De aceea Curtea din Paris s'a pronunțat tot în acest sens, la 19 Ianuarie 1904. (Sirey 1904. 2. 275). Vezi în privința responsabilității pentru comunicarea unei boli contagioase, și în special a sifilisului, D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. V, p. 449, nota 4, 450 nota, etc. (N. R.)

INFORMAȚII

A apărut în editura ziarului „*Curierul Judiciar*” Primul supliment din colecțiunea de legi financiare adnotate, coprinzând: Legea de constatare și percepere a contribuțiilor directe modificată în 1905; Legea timbrului modificată în 1906 cu instrucțiunile pentru aplicarea ei; Legea pentru urmărirea din 1905; Legea pentru înființarea taxei pe decaltru de vin, și desființarea taxei pe hectarul de vie; modificările aduse legii patentelor și tabloul aditional din 1905; legea pentru impozitul asupra venitului și capitalului mobilier; legea impozitului personal; legea pentru înființarea casei de imprumut pe amanet; legea pentru drumuri; legea pentru organizarea administrațiunei finanțelor statului; deciziunea Ministerului Domeniilor pentru înființarea secretarilor inspectorii la camerele de meserii, a secretarilor de corporații și a creării biroului de percepere la fiele care cameră de meserii.

Această lucrare se datorește D-ului G. St. Bădulescu, Prim-grefier la înalta Curte de casație și Redactor la „*Curierul Judiciar*” cunoscut deja lumii juridice pentru lucrările sale cari au fost mult apreciate.

Prețul acestui supliment este de lei 4 bani 50, iar pe hârtie de lux lei 5. Volumul complet (împreună cu suplimentul) lei 10 bani 50.

Se găsesc de vânzare la *Curierul Judiciar*, 5 Calea Rahovei, București, și la autor, la Curtea de casație.

* * *

Rugăm stăruitor pe abonații rămași în întârziere cu plata, abonamentelor, să trimită sumele datorate prin mandat postal, direct la administrația ziarului *Curierul Judiciar*, București, sau să plătească la prezentare numai în mîna incasatorilor: I. Riveanu, pentru provincie, și I. St. Tudoroiu, pentru Capitală, în schimbul chitanțelor ce vor emite din registru cu matea investite cu ștampila, *Curierului Judiciar*.